

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності 072 "Фінанси,
банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2020**

УДК 658.14/.17:005.52(07.034)

Ф59

Укладач М. М. Берест

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.

Протокол № 2 від 30.08.2019 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Фінансовий аналіз [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності Ф59 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня / уклад. М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 47 с.

Наведено практичні завдання та методичні рекомендації до їх виконання. Розміщено табличний матеріал та розрахункові показники, що використовуються для формування аналітичних висновків. Подані методичні рекомендації спрямовані на вироблення у студентів практичних навичок щодо розрахунку показників, які характеризують фінансову діяльність підприємств і надають можливість проведення фінансового аналізу.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" й інших економічних спеціальностей усіх форм навчання.

УДК 658.14/.17:005.52(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2020

Вступ

Фінансовий аналіз є незамінною складовою системи фінансового менеджменту будь-якого підприємства незалежно від його розміру, організаційно-правової форми, сфери діяльності. Він є підґрунтям для оцінювання рівня ефективності діяльності суб'єктів господарювання, їхньої ділової активності, платоспроможності та фінансової стійкості, а також для розроблення управлінських рішень щодо покращення їхнього фінансового стану.

Метою навчальної дисципліни "Фінансовий аналіз" є опанування студентами теоретичних основ його проведення, формування системи фундаментальних знань, умінь і компетентностей з аналітичної роботи у сфері фінансової діяльності. Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Навчальною програмою дисципліни передбачено виконання практичних завдань за темами змістового модуля 2 (теми 3 – 6) та змістового модуля 3 (теми 7 – 12).

Оцінки, отримані студентом за окремі практичні завдання, враховуються при формуванні підсумкової оцінки.

Виконання студентами практичних завдань забезпечує формування в них таких фахових компетентностей:

здатність використовувати форми фінансової звітності підприємства як інформаційне забезпечення для проведення аналітичних процедур;

здатність до аналізу формування та ефективності використання економічних та фінансових ресурсів підприємства;

здатність до проведення оцінки фінансового стану підприємства.

Для виконання практичних завдань студенту необхідно обрати підприємство (за власним бажанням), що є для нього базою виробничої практики або будь-який інший суб'єкт господарювання, звітність якого подано на інтернет-порталі Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України [10]. Вихідною інформацією для проведення розрахунків є фінансова звітність обраного підприємства за два останні роки.

Методичні рекомендації до практичних завдань

Змістовий модуль 2. Аналіз економічних та фінансових ресурсів підприємства

Тема 3. Аналіз майна підприємства

Завдання 1. За даними балансу підприємства необхідно з використанням методів горизонтального та вертикального аналізу провести попередню оцінку фінансового стану досліджуваного господарюючого суб'єкта.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови розрахункових таблиць та формування аналітичних висновків для проведення оцінювання майнового стану підприємства.

Методичні рекомендації

Проведення експрес-аналізу передбачає використання методів вертикального та горизонтального аналізу.

Вертикальний аналіз дозволяє визначити питому вагу кожної статті пасиву та активу в підсумку балансу на певний момент часу.

Горизонтальний аналіз уможливорює вивчення динаміки джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів підприємства шляхом встановлення абсолютних та відносних відхилень за статтями пасиву та активу балансу.

Для проведення експрес-аналізу необхідно відповідно до даних, поданих у балансі, заповнити табл. 1 – 2 та згідно з отриманими результатами надати аналітичні висновки.

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів передбачає розгляд абсолютних та відносних змін власних і позикових засобів підприємства. Під час виконання цього аналізу потрібно визначити:

які кошти (власні чи позикові) є основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства; як змінюється частка власного капіталу в балансі за звітний період;

як змінилась частка позикових коштів в сукупних джерелах формування фінансових ресурсів, про що це свідчить;

як за аналізований період змінилась структура власного капіталу підприємства та на які складові припадає найбільша питома вага;

Структура та динаміка джерел формування фінансових ресурсів підприємства

Стаття пасиву	Джерело інформації, форма 1	Абсолютна величина, тис. грн		Питома вага, %		Зміни за період		
		на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	в абсолютних величинах, тис. грн	у питомій вазі, %	темپ приросту, %
1	2	3	4	5	6	7 = 4 - 3	8 = 6 - 5	9 = $\frac{7}{3} \times 100\%$
1. Власний капітал	р. 1495							
1.1. Статутний капітал (пайовий капітал)	рр. (1400 + 1405 + 1425 + 1430)							
1.2. Додатковий капітал	р. 1410							
1.3. Резервний капітал	р. 1415							
1.4. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	р. 1420							
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	р. 1595							
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	р. 1695							
3.1. Короткострокові кредити	р. 1600							
3.2. Кредиторська заборгованість	р. (1605 + ... + 1650)							
3.3. Інші поточні зобов'язання і забезпечення	рр. (1660 + ... + 1690)							
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	р. 1700							
5. Чиста вартість активів НПФ	р. 1800							
БАЛАНС	р. 1900							

Структура та динаміка активів підприємства

Стаття активу	Джерело інформації, форма № 1	Абсолютна величина, тис. грн		Питома вага, %		Зміни за період		
		на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	в абсолютних величинах, тис. грн	у питомій вазі, %	темп при- росту, %
1. Необоротні активи	р. 1095							
1.1. Нематеріальні активи	р. 1000							
1.2. Основні засоби	рр. (1005 + 1010 + + 1020)							
1.3. Довгострокові фінан- сові інвестиції	рр. (1030 + 1035)							
1.4. Довгострокова дебі- торська заборгованість	р. 1040							
1.5. Інвестиційна нерухо- мість	р.1015							
1.6. Інші необоротні активи	рр.(1045 + ... + 1090)							
2. Оборотні активи	р. 1195							
2.1. Запаси	рр. (1100 + 1110)							
2.2. Дебіторська заборго- ваність	рр. (1120 +...+ 1155)*							
2.3. Поточні фінансові ін- вестиції	р. 1160							
2.4. Грошові кошти	р. 1165							
2.5. Інші оборотні активи	рр. (1115 + 1180 + + 1190)							
2.6. Витрати майбутніх пе- ріодів	р. 1170							
3. Необоротні активи та гру- пи вибуття	р. 1200							
БАЛАНС	р. 1300							

* – крім рядків, які не входять до підсумку балансу.

які зобов'язання переважають у структурі позикового капіталу;
як змінились довгострокові зобов'язання за досліджуваний період;
які зобов'язання переважають в структурі кредиторської заборгованості на звітну дату балансу; яких змін зазнали за аналізований період короткострокові зобов'язання перед бюджетом, перед постачальниками, по авансам; які види короткострокової заборгованості в досліджуваному періоді характеризуються найбільшими темпами зростання.

Під час проведення аналізу напрямів використання фінансових ресурсів підприємства потрібно визначити зміни в майні підприємства, зробити висновки про покращення або погіршення структури активів. Водночас потрібно звернути увагу на наступні моменти:

як в цілому змінилась величина майна (сума оборотних та необоротних активів підприємства);

на які складові припадала найбільша питома вага в структурі сукупних активів;

якою є частка необоротних активів в сукупних активах підприємства (відповідь на це питання характеризує "важку" або "легку" структуру активів підприємства); які зміни відбулися зі складовими необоротних активів; яких змін зазнала їх структура;

як змінилась величина оборотних активів підприємства за досліджуваний період, які статті внесли найбільший внесок у формування оборотних активів: запаси, дебіторська заборгованість, короткострокові фінансові вкладення, грошові кошти;

яких змін за досліджуваний період зазнали обсяги дебіторської заборгованості та грошових коштів підприємства.

На завершення роботи необхідно сформулювати загальні висновки.

Завдання 2. За даними фінансової звітності підприємства провести оцінювання стану та структури майна господарюючого суб'єкта з використанням методів горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу, оцінити загальну ефективність його використання.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо розрахунку коефіцієнтів та формування аналітичних висновків щодо розуміння економічного змісту та динаміки показників майнового стану підприємства.

Методичні рекомендації

Для виконання завдання необхідно заповнити табл. 3 – 5 та за результатами розрахунків надати аналітичні висновки.

Загальна оцінка вартості майна підприємства

Показник	Джерело інформації, ф. 1	На початок року	На кінець року	Відхилення, +/-
Усього майна, тис. грн	р. 1300			
в тому числі:				
основні засоби, тис. грн	р. 1095			
необоротні активи, утримувані для продажу і групи вибуття	р. 1200			
оборотні кошти, тис. грн	р. 1195			
з них:				
матеріальні оборотні кошти, тис. грн	(рр. 1100 + 1110)			
грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	(рр. 1160 + 1165)			

Таблиця 4

Оцінка складу майна за структурними складовими

Структурні складові майна підприємства	Джерело інформації, ф.1	На початок року		На кінець року		Відхилення, +/-	
		сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	у сумі, тис. грн	у %
Усього майна в тому числі:	р. 1300						
необоротні (основні) засоби	р. 1095						
мобільні (оборотні) засоби	р. 1195						
з них: запаси	рр.(1100 + + 1110)						
дебіторська заборгованість	рр. (1120 + +... + 1155)						
грошові кошти та їх еквіваленти	рр.(1160 + + 1165)						
інші оборотні активи	рр. (1115 + + 1180 + + 1190)						
необоротні активи і групи вибуття	р. 1200						

Висновки слід формувати з урахуванням наступного. Структуру майна підприємства формують: необоротні активи; оборотні активи; необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

Розрахунок коефіцієнтів оцінки майнового стану підприємства

Показник	Формула розрахунку	На початок року	На кінець року	Відхилення +/-
Індекс постійного активу	р. 1095 ф. 1 / р.1495 ф. 1			
Коефіцієнт зносу ОФ	р. 1012 ф. 1 / р.1011 ф. 1			
Коефіцієнт придатності ОФ	р. 1010 ф. 1 / р. 1011 ф. 1			
Коефіцієнт реальної вартості майна	рр. (1010 + 1101 + 1102) ф.1 / р. 1300 ф. 1			
Рентабельність майна підприємства	р. 2350 ф.2 / (р. 1300 с.р.*) ф. 1			

*с.р. – середньорічне значення.

Структура майна дає загальне уявлення про фінансовий стан підприємства. Вона показує частку кожного елемента в активах.

Показники майнового стану підприємства характеризують стан і структуру активів підприємства та доповнюють результати, отримані за допомогою вертикального й горизонтального методів аналізу.

Коефіцієнт зносу основних засобів характеризує частку вартості ОЗ, списану на витрати в попередніх періодах, у первісній вартості ОЗ. Значення цього показника більше за 0,5 є небажаним для підприємства. Коефіцієнт придатності основних засобів доповнює значення коефіцієнта зносу до 1 (або 100 %). Індекс постійного активу показує частку необоротних активів у джерелах власних коштів. Коефіцієнт реальної вартості майна показує, яку частку у вартості майна становлять засоби виробництва. Цей показник визначає рівень виробничого потенціалу підприємства, забезпеченість виробничого процесу засобами виробництва. Загальноприйнято, що якщо значення цього показника нижче за 0,5, це негативна ознака як для підприємства, так і для його партнерів. Рентабельність усього майна підприємства свідчить про те, скільки одиниць чистого прибутку одержало підприємство з кожної одиниці свого майна (загальної суми активів).

Під час формування висновків слід висвітлити таке:

проаналізувати вартість майна підприємства та основних його елементів у динаміці, інтерпретувати її зростання або зменшення з точки зору впливу на фінансовий стан підприємства;

проаналізувати структуру майна, виділити структурні складові, що мають найбільшу (найменшу) питому вагу, розглянути структуру та динаміку майна з точки зору його загальної оборотності;

за розрахованими коефіцієнтами зробити висновки щодо майнового стану підприємства та сформулювати загальний висновок щодо ефективності використання майна.

Тема 4. Аналіз оборотних активів

Завдання 1. Оборотні активи підприємства повинні забезпечувати безперервний процес господарської діяльності підприємства і його безперебійну поточну діяльність. Це обумовлює підвищену увагу до їх стану та структури з боку керівництва підприємства. Використовуючи дані фінансової звітності, слід провести аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови таблиць, розрахунку показників та формування аналітичних висновків для проведення аналізу оборотних активів підприємства.

Методичні рекомендації

Для виконання завдання слід провести розрахунки, представлені в табл. 6 – 7 та за їх результатами сформулювати відповідні аналітичні висновки, виходячи з такого.

Стан оборотних коштів підприємства характеризується насамперед їхньою наявністю на певну дату. Також у процесі аналітичних досліджень фінансового стану підприємства використовують показник власних оборотних коштів (ВОК) (або власного оборотного капіталу). Існує два основних підходи до розрахунку цього показника:

1) його значення може визначатися як різниця між підсумком першого розділу пасиву балансу "Власний капітал" (р. 1495) і підсумком першого розділу активу балансу "Необоротні активи" (р. 1095):

$$\text{ВОК} = \text{р. 1495 ф. 1} - \text{р. 1095 ф. 1.} \quad (1)$$

У цьому випадку отримане значення показника інтерпретують як частину власного капіталу підприємства, що спрямовується на покриття його поточних активів;

2) значення власних оборотних коштів можна розрахувати як різницю між оборотними активами (підсумок другого розділу активу балансу, р. 1195) й поточними зобов'язаннями (підсумок третього розділу пасиву балансу, р. 1695) підприємства:

$$\text{ВОК} = \text{р. 1195 ф. 1} - \text{р. 1695 ф. 1.} \quad (2)$$

У цьому випадку отриманий результат характеризує ту частину оборотних активів підприємства, що сформована за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань підприємства. Якщо обсяг довгострокових зобов'язань дорівнює 0, то значення ВОК, розраховані за обома підходами, будуть співпадати.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами характеризує наявність власних оборотних коштів, необхідних для фінансової стабільності підприємства, його незалежності від позикових коштів. Якщо значення даного коефіцієнта нижче 0,1, то підприємство вважається неплатоспроможним, а його зростання свідчить про підвищення фінансової незалежності суб'єкта господарювання.

Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства показує, яку частку в майні підприємства займають оборотні кошти.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів на підприємстві можуть бути використані такі показники:

коефіцієнт оборотності характеризує кількість оборотів оборотних коштів за аналізований період;

швидкість обороту (оборотність) ОС характеризується періодом, за який оборотні кошти підприємства здійснюють один оборот;

коефіцієнт завантаження оборотних коштів є зворотним до коефіцієнта оборотності і характеризує наявність оборотних коштів у кожній гривні вартості реалізованої продукції. Чим менше оборотних коштів припадає на 1 грн обсягу реалізації, тим ефективніше вони використовуються;

коефіцієнт ефективності (прибутковість оборотних коштів) характеризує, скільки прибутку припадає на 1 грн вартості оборотних коштів підприємства;

рентабельність оборотних коштів – це відносний показник, що визначає ступінь ефективності використання оборотних коштів.

Загальна оцінка складу та структури оборотних активів

Показник	Джерело інформації, ф.1	На початок року	На кінець року	Відхилення +/-
Усього оборотних активів, тис. грн	р.1195			
у тому числі:				
запаси, тис. грн	рр.(1100 + 1110)			
% до оборотних активів				
дебіторська заборгованість	рр. (1120 + ... + 1155)			
% до оборотних активів				
грошові кошти та їхні еквіваленти	рр.(1160 + 1165)			
% до оборотних активів				
інші оборотні активи	рр. (1115 + 1180 + 1190)			
% до оборотних активів				

Таблиця 7

Показники стану й ефективності використання оборотних коштів

Показник	Формула розрахунку	На початок року	На кінець року	Відх. +/-
Власні оборотні кошти:				
1 варіант розрахунку	(р.1495 – р.1095) ф.1			
2 варіант розрахунку	(р.1195 – р.1695) ф.1			
Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства	$\frac{\text{р.1195 ф. 1}}{\text{р.1300 ф. 1}}$			
Коефіцієнт обороту оборотних коштів	$\frac{\text{р. 2000 ф. 2}}{\text{р.1195 ф. 1}_{\text{с.р.}}}$			
Оборотність оборотних коштів	$\frac{360 \times \text{р. 1195 ф. 1}_{\text{с.р.}}}{\text{р. 2000 ф. 2}}$			
Коефіцієнт завантаження	$\frac{\text{р. 1195 ф. 1}_{\text{с.р.}}}{\text{р. 2000 ф. 2}}$			
Коефіцієнт ефективності (прибутковості) оборотних коштів	$\frac{\text{р. 2090 ф. 2}}{\text{р. 1195 ф. 1}_{\text{с.р.}}}$			
Рентабельність оборотних коштів	$\frac{\text{р. 2350 ф. 2} \times 100 \%}{\text{р. 1195 ф. 1}_{\text{с.р.}}}$			

с.р. – середньорічне значення.

У процесі написання аналітичних висновків слід звернути увагу на таке:

проаналізувати вартість та склад оборотних активів підприємства, виділити складові, що мають найвищу (найнижчу) питому вагу та надати цьому відповідну інтерпретацію з точки зору їх економічного змісту;

розглянути динаміку вартості та структури оборотних активів і те, яким чином встановлені зміни вплинули на фінансовий стан;

оцінити ефективність використання оборотних коштів у кожному періоді окремо та в динаміці, звернути увагу на швидкість їх обороту та прибутковість;

зробити загальний висновок про стан оборотних активів на аналізованому підприємстві.

Тема 5. Аналіз джерел формування капіталу підприємства

Завдання 1. Підприємство в процесі своєї діяльності може використовувати усі доступні йому джерела формування фінансових ресурсів, тобто капіталу. Структура капіталу – важливий фактор, що чинить значний вплив на фінансовий стан підприємства. Це пов'язано насамперед з тим, що використання власного капіталу забезпечує фінансову незалежність підприємства, а залучення позикового – надає йому додаткові можливості для розвитку. Водночас джерела, що підприємство використовує для фінансування своєї діяльності, мають забезпечувати його фінансову стабільність та стійкий розвиток. Тому дуже важливим є аналіз динаміки, складу та структури джерел формування капіталу підприємства. Використовуючи дані фінансової звітності, проведіть оцінювання капіталу підприємства в розрізі його основних складових.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови розрахункових таблиць та формування аналітичних висновків для проведення аналізу капіталу підприємства.

Методичні рекомендації

За даними Форми №1 "Баланс" слід заповнити табл. 8 – 10 та надати відповідні аналітичні висновки.

Оцінка динаміки та структури власного капіталу

Показник	Джерело інформації	На кінець першого року		На кінець другого року		Абсолютне відхилення, тис. грн	Темп зростання, %
		сума, тис. грн	% до підсумку	сума, тис. грн	% до підсумку		
1	2	3	4	5	6	7 = 5 - 3	8 = 5 / 3 × 100
Власний капітал, усього	р. 1495						
1. Зареєстрований капітал	р. 1400 + + р. 1405						
2. Додатковий капітал	р. 1410						
3. Резервний капітал	р. 1415						
4. Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)	р. 1420						
5. Несплачений капітал	р. 1425						
6. Вилучений капітал	р. 1430						

Таблиця 9

Динаміка складу та структури позикового капіталу підприємства

Показник	Джерело інформації	На кінець першого року		На кінець другого року		Абсолютне відхилення, тис. грн	Темп зростання, %
		сума, тис. грн	% до підсумку	сума, тис. грн	% до підсумку		
1	2	3	4	5	6	7 = 5 - 3	8 = 5 / 3 × 100
Позиковий капітал усього, у т. ч.	р. 1595 + + р. 1695 + + р. 1700						

Закінчення табл. 9

1	2	3	4	5	6	7 = 5 - 3	8 = 5 / 3 × × 100
1. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	р. 1595						
2. Поточні зобов'язання і забезпечення:	р. 1695						
2.1. Короткострокові кредити банків	р. 1600						
2.2. Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	р. 1610						
2.3. Векселі видані	р. 1605						
2.4. Кредиторська заборгованість	рр. (1615 + ... + 1650)						
2.5. Поточні забезпечення	р. 1660						
2.6. Доходи майбутніх періодів	р. 1665						
2.7. Інші поточні зобов'язання і забезпечення	рр. 1670 + + 1690)						
3. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття	р. 1700						

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показник	Джерело інформації	На кінець першого року		На кінець другого року		Абсолютне відхилення, тис. грн	Темп зростання, %
		сума, тис. грн	% до підсумку	сума, тис. грн	% до підсумку		
1	2	3	4	5	6	7 = 5 - 3	8 = 5 / 3 × 100
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	р. 1610						
за товари, роботи, послуги	р. 1615						
за розрахунками бюджетом	р. 1620						
зі страхування	р. 1625						
з оплати праці	р. 1630						
за одержаними авансами	р. 1635						
з учасниками	р. 1640						
із внутрішніх розрахунків	р. 1645						
за страховою діяльністю	р. 1650						
Усього поточна кредиторська заборгованість	(р.1610 + ... + 1650)						

Аналіз джерел формування майна починають з оцінювання динаміки їхнього складу та структури. Для більш повного аналізу джерел формування капіталу аналітику доцільно дослідити структуру власного та позикового капіталу, з'ясувати причини змін їхніх окремих складових частин і надати оцінку цим змінам.

Необхідність в окремому розгляді статей власного капіталу пов'язана з тим, що кожна з них є характеристикою правових та інших обмежень здатності підприємства розпоряджатися своїми активами.

Джерелами формування власного капіталу є власні фінансові ресурси, які розподіляють на внутрішні та зовнішні. У складі внутрішніх джерел формування основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Він забезпечує приріст власного капіталу, збільшення ринкової вартості підприємства.

У складі зовнішніх джерел формування основне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом внесків коштів у статутний капітал) або акціонерного (шляхом здійснення емісії або реалізації акцій) капіталу.

Аналіз позикового капіталу показує, що, якщо позиковий капітал переважно складається з поточних зобов'язань (короткострокові кредити, кредиторська заборгованість), це свідчить про можливий ризик втрати фінансової стійкості, тому що з капіталами короткострокового користування необхідна постійна оперативна робота, спрямована на контроль за їхнім своєчасним поверненням, а також на постійне відновлення необхідного обсягу короткострокового позикового капіталу.

Залучення ж довгострокових кредитів для формування майна підприємства може свідчити про продуману фінансову стратегію підприємства. Однак тут необхідно ретельно прораховувати здатність підприємства генерувати грошові кошти, необхідні для покриття довготермінових зобов'язань, урахувати загальне правило забезпечення фінансової стійкості (співвідношення між власним і позиковим капіталом), прибутковість діяльності тощо. Загалом збільшення частки власного капіталу в структурі джерел фінансування оцінюють позитивно, а зростання частки кредиторської заборгованості – навпаки, негативно.

Під час формування висновків слід виділити наступне:

проаналізувати вартість, склад та динаміку власного капіталу підприємства в аналізованому періоді, звернути увагу на наявність нерозподіленого прибутку або непокритих збитків та динаміку цих показників;

дослідити динаміку складу та структури позикового капіталу підприємства, окрему вагу звернути на співвідношення довго- та короткострокових зобов'язань та його вплив на фінансовий стан досліджуваного підприємства;

проаналізувати склад та динаміку кредиторської заборгованості. Особливу увагу слід звернути на динаміку заборгованості перед бюджетом та позабюджетними фондами, оскільки затримка відповідних платежів викликає нарахування пені та свідчить про проблеми з розрахунками на підприємстві.

Крім цього, необхідно визначити зміну величини капіталу підприємства в цілому, відсоткове співвідношення власного та позикового капіталу в динаміці на початок та кінець аналізованого періоду, проаналізувати його і визначити, як структура капіталу, що склалася на підприємстві, впливає на його фінансовий стан та залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Зробити загальні висновки.

Тема 6. Аналіз грошових потоків

Завдання 1. Для підприємств, що функціонують у ринкових умовах, здійснення безперервного руху грошових коштів стає головним завданням, успішне вирішення якого зможе забезпечити функціонування основної діяльності та своєчасне погашення зобов'язань. Аналіз руху потоків грошових коштів дає змогу вивчити їх динаміку, визначити суму перевищення надходжень над виплатами. І отже, зробити висновок про можливості внутрішнього фінансування. У даному завданні необхідно, використовуючи дані фінансової звітності, визначити тривалість фінансового циклу для підприємства.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови таблиць, розрахунку коефіцієнтів та формування аналітичних висновків для проведення аналізу грошових потоків підприємства.

Методичні рекомендації

Грошовий потік – це сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів, що генеруються у процесі здійснення господарської діяльності підприємства. Аналіз руху потоків грошових коштів дає змогу вивчити їхню динаміку, визначити суму перевищення надходжень над виплатами.

Розрахунок тривалості операційного та фінансового циклів дає можливість визначити, за рахунок яких (власних чи залучених) коштів забезпечено виробничий процес, оцінити якість виконання підприємством розрахунків із покупцями й постачальниками продукції та визначити необхідність і доцільність використання власних коштів для забезпечення безперебійної діяльності підприємства.

Тривалість фінансового циклу характеризується середньою тривалістю між відпливом грошових коштів у зв'язку зі здійсненням поточної

виробничої діяльності та їх припливом як результатом виробничо-господарської діяльності.

Формула визначення *тривалості фінансового циклу* має наступний вигляд:

$$\text{ТФЦ} = \text{ТОЦ} - \text{ТОК}, \quad (3)$$

де ТФЦ – тривалість фінансового циклу;

ТОЦ – тривалість операційного циклу;

ТОК – тривалість обігу кредиторської заборгованості.

Оскільки:

$$\text{ТОЦ} = \text{ТОВ} + \text{ТОД}, \quad (4)$$

де ТОВ – тривалість обігу виробничих запасів;

ТОД – тривалість обігу дебіторської заборгованості,

то

$$\text{ТФЦ} = \text{ТОВ} + \text{ТОД} - \text{ТОК}. \quad (5)$$

Визначити складові тривалості фінансового циклу можна в такий спосіб (одиниця вимірювання – дні):

$$\text{ТОВ} = \frac{\text{Середня вартість виробничих запасів}}{\text{Витрати на виробництво продукції}} \times 365; \quad (6)$$

$$\text{ТОД} = \frac{\text{Середня вартість дебіторської заборгованості}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}} \times 365; \quad (7)$$

$$\text{ТОК} = \frac{\text{Середня вартість кредиторської заборгованості}}{\text{Витрати на виробництво продукції}} \times 365. \quad (8)$$

У табл. 11 представлено інформаційне забезпечення визначення складових та розрахунків тривалості фінансового циклу.

Розрахунок тривалості фінансового циклу та його складових

Показник	Джерело інформації, ф.1	На кінець першого року	На кінець другого року	Відхи- лення +/-
1	2	3	4	5 = 4 - 3
1. Вартість запасів, тис. грн	ф. 1, рр. 1100 + 1110*			
2. Дебіторська забор- гованість, тис. грн	ф. 1, рр. 1125 + ... + 1155*			
3. Кредиторська за- боргованість, тис. грн	ф. 1, рр. 1610 + ... + 1650*			
4. Витрати на виробни- цтво продукції, тис. грн	ф. 2 р. 2050			
5. Чистий дохід від реалі- зації продукції, тис. грн	ф. 2 р. 2000			
6. Тривалість обігу ви- робничих запасів, дні	формула 6			
7. Тривалість обігу де- біторської заборгова- ності, дні	формула 7			
8. Тривалість обігу кре- диторської заборгова- ності, дні	формула 8			
9. Тривалість опера- ційного циклу, дні	формула 4			
10. Тривалість фінан- сового циклу, дні	формула 5			

* – середнє значення за аналізований рік.

Отже, використовуючи дані фінансової звітності підприємства згідно з таблицею, слід визначити тривалість фінансового циклу в аналізованому періоді, відстежити її динаміку та зробити відповідні висновки. У процесі формування висновків слід особливу увагу звернути на те:

як змінюється тривалість операційного та фінансового циклів підприємства в динаміці;

чи є значення тривалості фінансового циклу від'ємним протягом аналізованого періоду або в одному часовому періоді. Слід пояснити, про що це свідчить та обґрунтувати, які заходи можуть забезпечити прискорення руху грошових коштів на аналізованому підприємстві.

Змістовий модуль 3. Аналіз фінансового стану підприємства

Тема 7. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства

Завдання 1. На основі даних форми №1 "Баланс" необхідно визначити ліквідність балансу аналізованого підприємства.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови розрахункових таблиць та формування аналітичних висновків в процесі аналізу ліквідності балансу підприємства.

Методичні рекомендації

Ліквідність – це здатність активів до трансформації у грошові кошти. Вона характеризується наявністю у підприємства ліквідних засобів у формі залишку грошей у касі, грошових коштів на рахунках у банку та тих елементів оборотних активів, які легко реалізуються. Виконання аналізу ліквідності слід розпочинати із заповнення табл. 12.

Ліквідність балансу визначається ступенем покриття зобов'язань підприємства такими його активами, строк перетворення яких у готівкові грошові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань. Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні коштів за активами, згрупованими за ступенем їхньої ліквідності та розташованими у порядку зниження міри ліквідності, із зобов'язаннями, поданими у пасиві, згрупованими за термінами їхнього погашення та розташованими в порядку збільшення цих термінів.

1 група (A1) – абсолютно ліквідні активи, що можуть бути в мінімальний термін перетворені на грошові кошти або вже є ними (грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення);

2 група (A2) – активи, що швидко реалізуються (готова продукція, товари та дебіторська заборгованість);

3 група (A3) – активи, що повільно реалізуються (виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів та інші оборотні активи);

4 група (A4) – активи, що важко реалізуються (основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові вкладення, незавершене будівництво).

Баланс вважають абсолютно ліквідним, якщо $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, $A4 \leq П4$.

Невиконання однієї з перших трьох нерівностей свідчить про порушення ліквідності балансу. Тому якщо будь-яка з нерівностей має знак, протилежний зафіксованому в оптимальному варіанті, ліквідність балансу більшою або меншою мірою буде відрізнятися від абсолютної.

Так, співставлення найбільш ліквідних активів та їх швидкоореалізованих елементів з найбільш терміновими зобов'язаннями і короткостроковими пасивами дає можливість оцінити поточну ліквідність. Поточна ліквідність свідчить про платоспроможність підприємства в найближчий до моменту проведення аналізу час.

Порівняння повільноореалізованих активів з довгостроковими зобов'язаннями відображає перспективну ліквідність, яка представляє собою прогноз платоспроможності на основі співставлення потенційних надходжень і платежів.

Отже, необхідно дослідити співвідношення вищевказаних груп активів і пасивів в досліджуваному періоді та встановити тенденції у структурі балансу та його ліквідності.

За результатами проведених розрахунків студент має надати аналітичні висновки. У процесі їхнього складання слід висвітлити таке:

оцінити ліквідність балансу досліджуваного підприємства як абсолютну або як таку, що тією або іншою мірою відрізняється від абсолютної, обґрунтувати отриманий результат;

проаналізувати, як змінюються співвідношення між групами активів і пасивів досліджуваного підприємства в динаміці, про що це свідчить та чим обумовлено;

сформувані обґрунтовані рекомендації щодо підвищення рівня ліквідності балансу.

Показники ліквідності балансу підприємства

Стаття активу	Джерело інформації, форма №1	На кінець першого року	На кінець другого року	Стаття пасиву	Джерело інформації, форма № 1	На кінець першого року	На кінець другого року
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Найбільш ліквідні активи, А1	р. (1160 + 1165)			1. Найбільш термінові зобов'язання, П1	рр. (1605 + ... + 1650)		
2. Активи, що швидко реалізуються, А2	р. (1120 + ... + 1155)*			2. Короткострокові пасиви, П2	р. (1600 + 1660 + 1665 + 1690 + 1700)		
3. Активи, що повільно реалізуються, А3	рр. (1100 + 1110 + 1170 + 1190 + 1200)			3. Довгострокові пасиви, П3	рр. 1595 + 1800		
4. Активи, що важко реалізуються А4	р. 1095			4. Постійні пасиви, П4	р. 1495		

* – крім рядків, які не входять до підсумку балансу.

Завдання 2. Використовуючи дані фінансової звітності підприємства, необхідно розрахувати та проаналізувати коефіцієнти ліквідності.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови таблиць, розрахунку коефіцієнтів та формування аналітичних висновків у процесі аналізу ліквідності балансу підприємства.

Методичні рекомендації

Аналіз ліквідності передбачає розрахунок відповідних коефіцієнтів, що дає можливість оцінити здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати поточні зобов'язання.

Дослідження коефіцієнтів ліквідності здійснюється поетапним співставленням окремих груп активів із короткостроковими пасивами на основі даних балансу. Отже, необхідно за даними фінансової звітності аналізованого підприємства розрахувати показники згідно з табл. 13.

Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) характеризує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів та показує, скільки грошових одиниць оборотних активів припадає на кожен грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності розраховують за більш вузьким колом оборотних активів, коли з їх загальної величини віднімають найменш ліквідну їх частину – запаси. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокової заборгованості може бути у випадку необхідності погашена негайно за рахунок найбільш ліквідних активів.

Показник власних оборотних коштів характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття його поточних активів. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних коштів підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами визначає, яка частина матеріальних запасів фінансується за рахунок власних коштів підприємства. Коефіцієнт маневреності ВОК характеризує частку власних оборотних коштів, яка знаходиться у формі абсолютно ліквідних активів – грошових коштів.

Коефіцієнт покриття запасів показує співвідношення величини "нормальних" джерел покриття запасів до величини запасів.

Розрахунок показників ліквідності підприємства

Показник	Джерело інформації	Нормативне значення	На кінець першого року	На кінець другого року	Відхилення
1	2	3	4	5	6 = 5 - 4
1. Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{ф. 1, р. 1195}}{\text{ф. 1, р. 1695}}$	1,5 – 2			
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ф. 1, р. 1195} - \text{р. 1100} - \text{р. 1110}}{\text{ф. 1, р. 1695}}$	0,5 – 1			
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{ф. 1, р. 1160} + \text{р. 1165}}{\text{ф. 1, р. 1695}}$	0,2 – 0,35			
4. Власні оборотні кошти	ф.1, р. 1495 – ф.1, р. 1095	> 0			
5. Коефіцієнт забезпеченості ВОК	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{р. 1095}}{\text{ф. 1, р. 1195}}$	> 0 збільшення			
6. Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{р. 1095}}{\text{ф. 1, р. 1100} + \text{р. 1110}}$	> 0,5			
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	$\frac{\text{ф. 1, р. 1165}}{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{ф. 1, р. 1095}}$	збільшення			
8. Коефіцієнт покриття запасів	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{р. 1095} + \text{р. 1600} + \text{р. 1615}}{\text{ф. 1, р. 1100} + \text{р. 1110}}$	> 1			

Під час дослідження показників необхідно проаналізувати їх економічний зміст, надати відповідну інтерпретацію, порівняти отримані значення з нормативними (рекомендованими). Також слід проаналізувати їх динаміку та надати відповідні аналітичні висновки, в процесі формування яких слід звернути увагу на таке:

розкрити економічний зміст коефіцієнтів ліквідності та надати відповідну інтерпретацію визначених кількісних значень показників;

порівняти розраховані значення з нормативними (рекомендованими), установити наявність відхилень, охарактеризувати, про що це свідчить;

проаналізувати динаміку показників ліквідності, пояснити виявлені тенденції.

Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Завдання 1. За даними, поданими в балансі підприємства, необхідно визначити тип його фінансової стійкості.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови розрахункових таблиць та формування аналітичних висновків у процесі визначення типу фінансової стійкості підприємства.

Методичні рекомендації

Фінансова стійкість – один із головних чинників, що впливає на досягнення підприємством фінансової рівноваги та стабільності.

Тип фінансової стійкості характеризує джерела фінансування поточних запасів і витрат підприємства. Виділяють чотири типи фінансової стійкості (табл. 14).

Абсолютна фінансова стійкість означає, що у підприємства достатньо власних обігових коштів для фінансування своїх поточних запасів та характеризується тим, що підприємство своєчасно виконує всі розрахунки, водночас у нього залишаються грошові кошти для закупівлі сировини, матеріалів тощо, тобто для забезпечення наступного виробничого процесу матеріальними ресурсами.

Нормальна фінансова стійкість відбиває можливість підприємства своєчасно та в повному обсязі розрахуватися із кредиторами та інвесторами. Однак такому підприємству може не вистачити грошових коштів для придбання виробничих запасів.

Типи фінансової стійкості підприємства

Абсолютна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан
$ВOK - З \geq 0$	$ВOK - З < 0$	$ВOK - З < 0$	$ВOK - З < 0$
$ВOK + ДЗ - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ - З < 0$	$ВOK + ДЗ - З < 0$
$ВOK + ДЗ + КК - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ + КК - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ + КК - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ + КК - З < 0$
$\{1, 1, 1\}$	$\{0, 1, 1\}$	$\{0, 0, 1\}$	$\{0, 0, 0\}$

Нестійкий фінансовий стан пов'язаний із порушенням платоспроможності. Підприємство фінансує свої запаси за рахунок лише короткострокових зобов'язань і має недостатньо власного оборотного капіталу та інших постійних пасивів для забезпечення своєї поточної діяльності. Відновленню платоспроможності може сприяти додаткова емісія акцій, залучення довгострокових кредитів банків тощо.

Кризовий фінансовий стан вказує на те, що фінансова стійкість підприємства порушена, оскільки основним джерелом фінансування його поточної діяльності виступає кредиторська заборгованість, тобто у підприємства існує висока залежність від зовнішніх короткострокових джерел фінансування.

Для визначення типу фінансової стійкості підприємства необхідно розрахувати показники, представлені в табл. 15. За результатами проведених розрахунків студент має надати аналітичні висновки. Під час їхнього складання слід висвітлити таке:

визначити тип фінансової стійкості підприємства в динаміці, охарактеризувати економічний зміст отриманих результатів;

охарактеризувати джерела фінансування матеріальних оборотних активів (запасів) підприємства та визначити, як вони впливають на фінансову стійкість і незалежність підприємства;

сформулювати рекомендації для підприємства щодо підтримки або покращення типу його фінансової стійкості.

Розрахунок абсолютних показників фінансової стійкості підприємства

Показник	Джерело інформації (форма № 1) або формула для розрахунку	На кінець першого року	На кінець другого року	Відхилення, тис. грн
1	2	3	4	5 = 4 - 3
1. Постійні пасиви (ПП)	р. 1495			
2. Активи, що важно реалізуються (Авр)	р. 1095			
3. Власні обігові кошти (ВОК)	ПП – Авр			
4. Довгострокові зобов'язання (ДЗ)	р. 1595			
5. Наявність постійних та довгострокових пасивів для фінансування запасів	ВОК + ДЗ			
6. Короткострокові кредити банків (КК)	р. 1600			
7. Загальна сума основних джерел фінансування запасів	ВОК + ДЗ + КК			
8. Запаси (З)	рр. (1100 + 1110)			
9. Надлишок (нестача) власних обігових коштів	ВОК – З			
10. Надлишок (нестача) власних обігових коштів та довгострокових зобов'язань	ВОК + ДЗ – З			
11. Надлишок (нестача) основних джерел фінансування запасів	ВОК + ДЗ + КК – З			
12. Тип фінансової стійкості підприємства	відповідно до табл. 14			–

Завдання 2. За даними балансу підприємства розрахувати та проаналізувати показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства з точки зору залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови таблиць, розрахунку фінансових коефіцієнтів та формування аналітичних висновків у процесі аналізу фінансової стійкості підприємства.

Методичні рекомендації

За допомогою відносних показників фінансової стійкості підприємства визначається рівень його залежності від зовнішніх джерел фінансування. До таких показників відносяться:

коефіцієнт автономії (коефіцієнт концентрації власного капіталу) характеризує частку власних коштів підприємства (власного капіталу) у загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. Чим вище значення цього коефіцієнта, тим більш фінансово стійким, стабільним і більш незалежним від зовнішніх кредиторів є підприємство. Вважається, що в підприємство з високою часткою власного капіталу кредитори швидше вкладають кошти, оскільки воно має можливість погасити борги за рахунок власних коштів;

коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до попереднього коефіцієнта. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства, тобто втрату ним фінансової незалежності;

коефіцієнт фінансового ризику показує співвідношення залучених коштів і власного капіталу. За цим коефіцієнтом здійснюють найбільш загальну оцінку фінансової стійкості. Він показує, скільки одиниць залучених коштів припадає на одиницю власних. Зростання показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості і навпаки. Оптимальне значення — 0,5, критичне значення — 1;

коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обігу, тобто в тій формі, яка діє можливість вільно маневрувати цими коштами, а яка – капіталізована. Для забезпечення гнучкості у використанні власних коштів необхідно, щоб коефіцієнт маневреності був достатньо високим. Позитивним буде незначне зростання даного коефіцієнта в динаміці. Для визначення його оптимального значення необхідно даний показник по конкретному підприємству порівняти з його середнім значенням у галузі або в конкурентів;

коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень показує, яка частина необоротних активів підприємства профінансована зовнішніми інвесторами. Зростання цього показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів. Водночас наявність подібного фінансування є ознакою добре розробленої стратегії підприємства;

коефіцієнт довгострокового залучення коштів та коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих вкладень у сумі дають 1 і характеризують структуру довгострокових пасивів підприємства, що складаються з власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Зростання коефіцієнта довгострокового залучення коштів у динаміці є негативною тенденцією і означає, що з позиції довгострокової перспективи підприємство у все більшій мірі залежить від зовнішніх факторів.

Для розв'язання задачі необхідно розрахувати вказані показники та заповнити табл. 16.

За результатами проведених розрахунків студент має надати аналітичні висновки. Під час їхнього складання слід висвітлити таке:

зробити висновки за кожним коефіцієнтом, зважаючи на його економічний зміст, дати відповідну інтерпретацію;

порівняти знайдені значення з рекомендованими (нормативними), визначити та інтерпретувати напрямок відхилень;

проаналізувати динаміку розрахованих коефіцієнтів і надати рекомендації щодо підтримки або підвищення фінансової стійкості досліджуваного суб'єкта господарювання.

Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємств

Завдання 1. Підприємство бажає взяти банківський кредит, для чого надає до банку свою річну фінансову звітність. Із метою ухвалення рішення про рівень кредитного ризику та можливість надання кредиту (або відмову в його наданні) здійсніть оцінку кредитоспроможності цього суб'єкта господарювання. Обґрунтуйте отриманий результат.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови таблиць, проведення аналітичних розрахунків та формування висновків у процесі аналізу і визначення рівня кредитоспроможності підприємства.

Методичні рекомендації

У сучасній українській практиці основні підходи до оцінювання кредитоспроможності позичальників – клієнтів банку – подано в Положенні [14]. Основним параметром, що впливає на позитивне або негативне рішення банку щодо надання кредиту та визначає умови кредитування, є клас кредитоспроможності позичальника, який визначають за допомогою інтегрального показника фінансового стану підприємства.

Розрахунок показників фінансової стійкості підприємства

Показник	Джерело інформації	Нормативне значення	На кінець першого року	На кінець другого року	Відхилення
1	2	3	4	5	6 = 5 - 4
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	$\frac{\text{р. 1495}}{\text{р. 1900}}$	$\geq 0,5$, збільш.			
2. Коефіцієнт фінансової залежності (К _{фз})	$\frac{\text{р. 1900}}{\text{р. 1495}}$	≤ 2 , зменш.			
3. Коефіцієнт фінансового ризику (К _{фр})	$\frac{\text{р. 1900} - \text{р. 1495}}{\text{р. 1495}}$	$\leq 0,5$, крит. – 1			
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман_вк})	$\frac{\text{р. 1495} - \text{р. 1095}}{\text{р. 1495}}$	> 0 ; збільш.			
5. Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень (К _{стр_дв})	$\frac{\text{р. 1595}}{\text{р. 1095}}$	–			
6. Коефіцієнт довгострокового залучення коштів (К _{дзк})	$\frac{\text{р. 1595}}{\text{р. 1495} + \text{р. 1595}}$	0,4			
7. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел (К _{фнкд})	$\frac{\text{р. 1495}}{\text{р. 1495} + \text{р. 1595}}$	0,6			

Водночас інтегральний показник фінансового стану розраховують на основі дискримінантної моделі, а вид моделі обирають, залежно від виду економічної діяльності досліджуваного підприємства та його розміру: моделі окремо розроблені для великих і середніх (табл. 17), окремо – для малих підприємств.

Таблиця 17

Моделі розрахунку інтегрального показника фінансового стану для великих та середніх підприємств

Групи видів економічної діяльності	Види моделей
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А	$Z = 2,767 + 0,309 \times X_{11} + 0,821 \times X_{15} + 0,577 \times X_1 + 0,504 \times X_{10} + 0,291 \times X_{16}$
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво: секції В, С, F	$Z = 1,884 + 0,240 \times X_{11} + 0,288 \times X_4 + 0,557 \times X_{15} + 0,335 \times X_2 + 0,678 \times X_{13} + 0,457 \times X_7 + 0,342 \times X_1 + 0,203 \times X_3$
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів: секція G	$Z = 2,366 + 0,430 \times X_1 + 0,656 \times X_{15} + 0,517 \times X_8 + 0,630 \times X_{16} + 0,228 \times X_{10} + 0,489 \times X_{12} + 0,437 \times X_6$
Інші: секції D, E, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U	$Z = 2,042 + 0,686 \times X_6 + 0,473 \times X_{14} + 0,272 \times X_5 + 0,816 \times X_9 + 0,902 \times X_{10} + 0,494 \times X_3$

Значення показників $X_1 - X_{16}$ слід визначати окремо в межах кожної з моделей, згідно з результатами розрахунків коефіцієнтів фінансового стану досліджуваного суб'єкта господарювання $K_1 - K_{16}$ (для великих та середніх підприємств) (табл. 18) та $MK_1 - MK_{16}$ (для малих підприємств).

Порядок визначення числових значень показників $X_1 - X_{16}$, залежно від діапазонів фінансових коефіцієнтів (на прикладі великих та середніх підприємств, секція А), подано в табл. А.1 додатка А, а визначення класу кредитоспроможності, залежно від розрахованого за відповідною моделлю значення інтегрального показника Z , – у табл. А.2.

Розрахунок фінансових показників, що входять до складу дискримінантних моделей визначення інтегрального показника фінансового стану для великих та середніх підприємств

Показники	Формули розрахунків	Інформаційне забезпечення розрахунку
1	2	3
К ₁ – показник покриття боргу	$\frac{\text{Короткострокові та довгострокові зобов'язання}}{\text{Чистий дохід від реалізованої продукції}}$	$\frac{(\text{р. 1510} + \text{р. 1515} + \text{р. 1600} + \text{р. 1610} - \text{р. 1165}) \text{ ф. 1}}{(\text{р. 2000} + \text{р. 2010}) \text{ ф. 2}}$
К ₂ – показник рентабельності активів	$\frac{\text{Чистий фінансовий результат}}{\text{Валюта балансу (актив)}}$	$\frac{\text{р. 2350 (2355) ф. 2}}{\text{р. 1300 ф. 1}}$
К ₃ – показник покриття фінансових витрат за результатами операційної діяльності	$\frac{\text{Операційний прибуток (збиток)}}{\text{Фінансові витрати}}$	$\frac{\text{р. 2190 (2195) ф. 2}}{\text{р. 2250 - р. 2220 ф. 2}}$
К ₄ – показник капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу (актив)}}$	$\frac{\text{р. 1495 ф. 1}}{\text{р. 1300 ф. 1}}$
К ₅ – показник маневреності робочого капіталу	$\frac{\text{Оборотні активи за вирахуванням поточних зобов'язань}}{\text{Валюта балансу (актив)}}$	$\frac{(\text{р. 1195} - \text{р. 1695}) \text{ ф. 1}}{\text{р. 1300 ф. 1}}$
К ₆ – показник покриття капіталом боргу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Короткострокові та довгострокові зобов'язання}}$	$\frac{\text{р. 1495 ф. 1}}{(\text{р. 1510} + \text{р. 1515} + \text{р. 1600} + \text{р. 1610} - \text{р. 1165}) \text{ ф. 1}}$
К ₇ – показник швидкої ліквідності	$\frac{\text{Дебіторська заборгованість за продукцію, гроші та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання забезпечення}}$	$\frac{(\text{р. 1125} + \text{р. 1165}) \text{ ф. 1}}{\text{р. 1695 ф. 1}}$
К ₈ – показник оборотності активів	$\frac{\text{Валюта балансу (актив)}}{\text{Чистий дохід від реалізованої продукції}}$	$\frac{\text{р. 1300 ф. 1}}{(\text{р. 2000} + \text{р. 2010}) \text{ ф. 2}}$

1	2	3
К ₉ – показник оборотності поточних активів	<u>Поточні активи</u> Чистий дохід від реалізованої продукції	$\frac{p. 1195 \text{ ф. 1} \times 365}{(p. 2000 + p. 2010) \text{ ф. 2}}$
К ₁₀ – показник загальної ліквідності	<u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання забезпечення	$\frac{p. 1195 \text{ ф. 1}}{p. 1695 \text{ ф. 1}}$
К ₁₁ – показник здатності обслуговування боргу	Операційний прибуток за вирахуванням фінансових витрат та до вирахування амортизації <u>Короткострокові та довгострокові зобов'язання</u>	$\frac{(p. 2190 (2195) + p. 2515 + p. 2220 - p. 2250) \text{ ф. 2}}{(p. 1510 + p. 1515 + p. 1600 + p. 1610 - p. 1165) \text{ ф. 1}}$
К ₁₂ – показник достатності робочого капіталу	Оборотність запасів + + Оборотність дебіторської заборгованості – – Оборотність кредиторської заборгованості	$\frac{p. 1100 \text{ ф. 1} \times 365}{p. 2050 \text{ ф. 2}} + \frac{p. 1125 \text{ ф. 1} \times 365}{(p. 2000 + p. 2010) \text{ ф. 2}} - \frac{p. 1615 \text{ ф. 1} \times 365}{p. 2050 \text{ ф. 2}}$
К ₁₃ – показник оборотності дебіторської заборгованості	<u>Поточна дебіторська заборгованість за товари</u> Чистий дохід від реалізованої продукції	$\frac{p. 1125 \text{ ф. 1} \times 365}{(p. 2000 + p. 2010) \text{ ф. 2}}$
К ₁₄ – показник оборотності кредиторської заборгованості	<u>Поточна кредиторська заборгованість за товари</u> Собівартість реалізованої продукції	$\frac{p. 1615 \text{ ф. 1} \times 365}{p. 2050 \text{ ф. 2}}$
К ₁₅ – показник частки неопераційних елементів балансу	<u>Неопераційні активи</u> Валюта балансу (актив)	$\frac{(p. 1000 + p. 1030 + p. 1040 + p. 1050 + p. 1155 + p. 1160) \text{ ф. 1}}{p. 1300 \text{ ф. 1}}$
К ₁₆ – показник операційного прибутку до відрахування амортизації	<u>Операційний прибуток до відрахування амортизації</u> Чистий дохід від реалізованої продукції	$\frac{(p. 2190 (2195) + p. 2515) \text{ ф. 2}}{(p. 2000 + p. 2010) \text{ ф. 2}}$

Визначений, відповідно до Положення [14], клас боржника доцільно інтерпретувати за рівнем імовірності його дефолту (табл. 19).

Таблиця 19

**Інтерпретація класів боржника,
залежно від імовірності дефолту**

Класи	Імовірність дефолту	Інтерпретація
1	0,01 – 0,02	Високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту
2	0,03 – 0,06	Вищий за середній рівень спроможності виконувати зобов'язання, однак існують окремі недоліки в економічному розвитку
3	0,07 – 0,10	Достатній рівень спроможності виконувати зобов'язання. Висока залежність від актуальних тенденцій економічного розвитку
4	0,11 – 0,20	Спекулятивні вкладення з рівнем, нижчим за середній, спроможності виконувати зобов'язання. Висока залежність від актуальної кон'юнктури
5	0,21 – 0,35	Спекулятивні вкладення з недостатнім рівнем спроможності виконувати зобов'язання в довгостроковому періоді
6	0,36 – 0,50	Високий спекулятивний рівень. Небезпека припинення виконання зобов'язань
7	0,51 – 0,75	Високий спекулятивний рівень. Висока ймовірність дефолту. Сумнівна заборгованість
8	0,76 – 0,99	Дуже високий спекулятивний рівень
9	1,00	Безнадійна заборгованість, дефолт

Залежно від рівня ймовірності дефолту, кредитор визначає кредитний рейтинг позичальника та, відповідно, формує умови надання йому кредитних коштів (табл. 20).

Таблиця 20

**Залежність умов надання кредиту
від кредитного рейтингу позичальника**

Кредитний рейтинг	Можливість та умови надання кредиту
1	2
Дуже високий (клас 1)	Пільговий відсоток за користування кредитом. Надання кредиту без забезпечення. Контроль за фінансовим станом необов'язковий

1	2
Високий (класи 2 – 3)	Відсоток доцільно встановлювати на рівні середньої ставки, що діє на ринку. Зменшення форм забезпечення. Контроль за фінансовим станом необов'язковий
Задовільний (класи 4 – 5)	Кредит може бути надано на загальних умовах. Здійснюють поточний контроль за фінансовим станом
Низький (класи 6 – 8)	Кредит може бути надано за більш високою ставкою, що містить премію за ризик; під кілька видів забезпечення, в обмеженій сумі. Здійснюють контроль за документообігом угоди, що кредитують
Неприйнятний (клас 9)	Кредит не видають

Отже, оцінювання кредитоспроможності позичальника має комплексний характер та орієнтовано, у першу чергу, на його спроможності генерувати достатній обсяг доходів для покриття боргів, забезпечення ліквідної структури активів та необхідної частки власного капіталу. Результати оцінювання кредитоспроможності переглядають у кожному наступному звітному періоді, що дозволяє моніторити рівень кредитного ризику позичальника, вчасно виявляти ознаки погіршення його фінансового стану та зростання ймовірності дефолту і, відповідно, змінювати умови надання кредитних коштів.

У процесі проведення процедури оцінювання кредитоспроможності студент має реалізувати такі етапи:

обрати модель розрахунку інтегрального показника фінансового стану, залежно від розміру підприємства та виду його економічної діяльності (за Положенням [14]);

зробити розрахунок фінансових показників, що використовують для визначення інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи, та обчислити підсумкове його значення;

визначити клас кредитоспроможності досліджуваного підприємства, відповідно до отриманого значення інтегрального показника;

оцінити рівень кредитного ризику за визначеним класом кредитоспроможності підприємства, сформулювати й обґрунтувати рішення щодо можливого надання кредиту / відмови в наданні кредиту.

Тема 10. Аналіз ділової активності підприємства

Завдання 1. З використанням фінансової звітності підприємства необхідно провести аналіз його ділової активності, розрахувавши відповідні показники. Надати обґрунтовані висновки.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови розрахункових таблиць та формування аналітичних висновків для проведення аналізу ділової активності підприємства.

Методичні рекомендації

Одним із важливих індикаторів ефективності використання ресурсів підприємства в умовах ринку є рівень його ділової активності, який визначають за тим, наскільки ефективно підприємство використовує інвестовані у його діяльність економічні та фінансові ресурси.

Кількісні критерії ділової активності формують дві групи:

1 група – коефіцієнти оборотності, що характеризують ефективність (інтенсивність) використання ресурсів (майна) підприємства. Їх розраховують як відношення чистого доходу від реалізації продукції до середньорічного обсягу використовуваних підприємством ресурсів, тобто дають уявлення про те, скільки продукції реалізує підприємство, виходячи з наявної вартості окремих видів його активів. За іншою інтерпретацією, вони демонструють кількість оборотів певного виду ресурсу в досліджуваному періоді.

Коефіцієнт оборотності запасів відображає швидкість їх реалізації і є показником ефективності діяльності підприємства із закупівлі сировини, матеріалів, виробництва, збуту готової продукції.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості відображає ефективність політики підприємства з кредитування покупців із точки зору збору оплати за реалізацію продукції в кредит, характеризує рівень комерційного ризику, зумовленого подібними фінансовими відносинами.

Чим вище значення даних коефіцієнтів, тим ефективніше підприємство організовує свої відносини з постачальниками і покупцями, тим вищий рівень його ділової активності.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу свідчить про те, наскільки масштаб діяльності підприємства забезпечується власним капіталом. Якщо у аналізованого підприємства цей коефіцієнт має високе значення і до того ж перевищує середньогалузевий показник, це свідчитиме про

те, що підприємство максимальною мірою використовує кожен грошову одиницю вкладених власниками коштів.

2 група – періоди оборотності, що визначають тривалість одного обороту ресурсів (у днях), їх розраховують як результат ділення тривалості аналізованого періоду на значення відповідного коефіцієнта оборотності. Отже, періоди оборотності показують кількість днів, за які весь обсяг активів, капіталу підприємства чи їх певний елемент може перетворитися в грошову форму.

Коефіцієнти оборотності необхідно розраховувати за даними табл. 21, а періоди оборотності за даними табл. 22.

За результатами проведених розрахунків студент має надати аналітичні висновки. Під час їхнього складання слід надати обґрунтовані висновки про швидкість обороту активів і капіталу загалом та за окремими елементами, оцінити рівень ділової активності підприємства, розробити рекомендації щодо його підвищення.

Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств

Завдання 1. Базуючись на даних фінансової звітності підприємства, необхідно розрахувати та проаналізувати показники, що характеризують прибутковість діяльності господарюючого суб'єкта.

Мета роботи – набуття практичних навичок щодо побудови аналітичних таблиць та формування аналітичних висновків в процесі проведення аналізу прибутковості та рентабельності підприємства.

Методичні рекомендації

Рентабельність демонструє ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства та показує, скільки гривень прибутку (валового, операційного, до оподаткування, чистого) приходиться на 1 грн реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), активів, власного капіталу тощо. Інформаційним забезпеченням аналізу рентабельності підприємства є форма № 1 "Баланс" та форма № 2 "Звіт про фінансові результати".

Розрахунок коефіцієнтів оборотності ресурсів підприємства

Показник	Умовне позначення	Джерело інформації	Напрямок позитивних змін	Перший рік	Другий рік	Відхилення
1	2	3	4	5	6	7 = 6 - 5
1. Коефіцієнт оборотності активів	К _А	$\frac{\text{ф. 2 р. } 2000 \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1300\text{п} + 1300\text{к})}$	> 0, збільшення			
2. Коефіцієнт оборотності основних фондів	К _{ОФ}	$\frac{\text{ф. 2 р. } 2000 \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1005\text{п} + 1010\text{п} + 1005\text{к} + 1010\text{к})}$	> 0, збільшення			
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	К _{ОА}	$\frac{\text{ф. 2 р. } 2000 \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1195\text{п} + 1195\text{к})}$	> 0, збільшення			
4. Коефіцієнт оборотності запасів	К _З	$\frac{\text{ф. 2 р. } 2000 \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1100\text{п} + 1110\text{п} + 1100\text{к} + 1110\text{к})}$	> 0, збільшення			
5. Коефіцієнт оборотності готової продукції	К _{ГП}	$\frac{\text{ф. 2 р. } 2000 \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1103\text{п} + 1103\text{к})}$	> 0, збільшення			
6. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	К _{ДЗ}	$\frac{\text{ф. 2 р. } 2000 \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1125\text{п} + \dots + 1155\text{п} + 1125\text{к} + \dots + 1155\text{к})}$	> 0, збільшення			
7. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	К _{ВК}	$\frac{\text{ф. 2 р. } 2000 \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1495\text{п} + 1495\text{к})}$	> 0, збільшення			
8. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	К _{КЗ}	$\frac{\text{ф. 2 р. } 2000 \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1610\text{п} + \dots + 1650\text{п} + 1610\text{к} + \dots + 1650\text{к})}$	> 0, зменшення			

Індекси "п" та "к" біля рядків балансу означають відповідно початок та кінець року.

Розрахунок періодів оборотності ресурсів підприємства

Показник	Формула для розрахунку	Напрямок позитивних змін	Перший рік, дні	Другий рік, дні	Відхилення
1	2	3	4	5	6 = 5 - 4
1. Період оборотності активів	$\frac{360}{K_A}$	> 0, зменшення			
2. Період оборотності основних фондів	$\frac{360}{K_{оф}}$	> 0, зменшення			
3. Період оборотності оборотних активів	$\frac{360}{K_{оА}}$	> 0, зменшення			
4. Період оборотності запасів	$\frac{360}{K_з}$	> 0, зменшення			
5. Період оборотності готової продукції	$\frac{360}{K_{гп}}$	> 0, зменшення			
6. Період оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{360}{K_{дз}}$	> 0, зменшення			
7. Період оборотності власного капіталу	$\frac{360}{K_{вк}}$	> 0, зменшення			
8. Період обороту кредиторської заборгованості	$\frac{360}{K_{кз}}$	> 0, збільшення			

До основних показників рентабельності належать:

рентабельність активів (майна) – показує, який прибуток отримує підприємство з кожної гривні, вкладеної в його активи. Аналіз рентабельності активів здійснюють для оцінювання ефективності діяльності підприємства, також використовують під час вивчення попиту на продукцію;

рентабельність сукупного капіталу, має економічну інтерпретацію, аналогічну попередньому показнику. Значення цього коефіцієнта цікавить, насамперед, інвесторів;

рентабельність власного капіталу, цей показник має значення, насамперед, для наявних та потенційних власників і акціонерів. Рентабельність власного капіталу показує, який прибуток приносить кожна інвестована власниками грошова одиниця;

валова рентабельність реалізованої продукції. Цей показник відображає ефективність виробничої діяльності підприємства, а також ефективність політики ціноутворення;

операційна рентабельність реалізованої продукції. Цей коефіцієнт показує рентабельність підприємства після вирахування затрат на виробництво і збут товару;

чиста рентабельність реалізованої продукції відображає співвідношення чистого прибутку та розміру виручки від реалізації продукції підприємства. Якщо показник операційної рентабельності залишається незмінним, а показник чистої рентабельності знижується, то це може свідчити або про збільшення фінансових витрат і отримання збитків від участі в капіталі інших підприємств, або про підвищення суми сплачених податкових платежів;

валова рентабельність основної діяльності дає змогу визначити, скільки копійок валового прибутку, який створюється в процесі реалізації продукції, формує 1 грн витрат виробничої собівартості;

рентабельність операційної діяльності свідчить про ефективність операційних витрат підприємства та відображає суму прибутку, отриману в розрахунку на 1 грн цих витрат.

Виконання аналізу рентабельності підприємства передбачає заповнення табл. 23.

Таблиця 23

Розрахунок показників рентабельності підприємства

Показник	Джерело інформації	Перший рік	Другий рік	Відхилення
1	2	3	4	5 = 4 - 3
Рентабельність активів (капіталу)	$\frac{\text{ф. 2 р. 2350}(2355) \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1900_{\text{п}} + 1900_{\text{к}})}$			
Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{ф. 2 р. 2350}(2355) \times 2}{\text{ф. 1 р. } (1495_{\text{п}} + 1495_{\text{к}})}$			
Валова рентабельність реалізованої продукції	$\frac{\text{ф. 2 р. 2090}(2095)}{\text{ф. 2 р. 2000}}$			

1	2	3	4	5 = 4 - 3
Операційна рентабельність реалізованої продукції	$\frac{\text{ф. 2 р. 2190(2195)}}{\text{ф. 2 р. 2000}}$			
Чиста рентабельність реалізованої продукції	$\frac{\text{ф. 2 р. 2350(2355)}}{\text{ф. 2 р. 2000}}$			
Валова рентабельність основної діяльності	$\frac{\text{ф. 2 р. 2090(2095)}}{\text{ф. 2 р. 2050}}$			
Рентабельність операційної діяльності	$\frac{\text{ф. 2 р. 2190(2195)}}{\text{ф. 2 р. (2050 + 2180)}}$			

Індекси "п" та "к" біля рядків балансу означають відповідно початок і кінець звітного періоду.

У процесі аналізу необхідно дослідити отримані під час розрахунків значення та динаміку перелічених показників рентабельності. За отриманими результатами необхідно сформулювати аналітичні висновки. Водночас слід звернути увагу на таке:

якою є динаміка показників рентабельності та як вона характеризує ефективність діяльності суб'єкта господарювання за різними напрямками; особливу увагу слід звернути на показники рентабельності власного капіталу та рентабельності основної діяльності;

оцінити загальний рівень рентабельності та прибутковості функціонування досліджуваного суб'єкта господарювання.

Рекомендована література

Основна

1. Берест М. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 164 с.
2. Ван Хорн Джеймс К. Основы финансового менеджмента / Джеймс К. Ван Хорн, Джон М. Вахович, мл. ; пер с англ. – Москва : Вильямс, 2010. – 1232 с.
3. Вахович І. М. Фінансовий менеджмент та фінансовий інжиніринг бізнес-процесів : магістерський курс [навч. посіб. в 2-х т.]. Т. 1. Фінансовий менеджмент бізнес процесів / І. М. Вахович. – Луцьк : СПД Ж. В. Гадяк, друкарня "Волиньполіграф"™, 2013. – 604 с.
4. Кононенко О. Анализ финансовой отчетности / О. Кононенко, О. Маханько. – Харьков : Фактор, 2012. – 208 с.
5. Матвійчук А. В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу / А. В. Матвійчук // Вісник НАН України. – 2010. – № 9. – С. 24–46.
6. Михайлюк О. Як читати та аналізувати фінансову звітність : посібник для членів наглядових рад та керівників акціонерних товариств / О. Михайлюк. – Київ : Міжнародна Фінансова Корпорація, 2004. – 108 с.
7. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / [М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька.] – Київ : КНЕУ, 2005. – 592 с.
8. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

Інформаційні ресурси

9. Іванець І. В. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу / І. В. Іванець, К. В. Цицюрська // Молодіжний економічний дайджест : наук. електрон. журн. ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана", Наук. студент. т-во ; редкол.: О. І. Олексюк (голова) [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2015. – № 1. – С. 128–136 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/10514/1/128-136.pdf>.

10. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.

11. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>.

12. Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс] : наказ Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-do-metodichnih-rekomendacii-shodo-vijavle-doc39053.html>.

13. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

14. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : Постанова Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351 (зі змінами, внесеними, згідно з Постановою НБУ від 16.01.2017 № 5) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.

15. Про затвердження Положення (стандарту) обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" : наказ Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 року № 39 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 24 січня 2011 року № 25) (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.

Додатки

Додаток А

Допоміжні таблиці для розрахунку інтегрального показника фінансового стану підприємства

Таблиця А.1

Порядок визначення складових частин дискримінантної моделі розрахунку інтегрального показника фінансового стану підприємства-позичальника

Фінансові показники (K _i)	Діапазони фінансових показників	Мінімальне значення діапазону (K _i min ≥)	Максимальне значення діапазону (K _i max <)	Показники (X _i)	Значення показників X _i
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А, великі та середні підприємства					
Вид дискримінантної моделі: $Z = 2,767 + 0,309 \cdot X_{11} + 0,821 \cdot X_{15} + 0,577 \cdot X_1 + 0,504 \cdot X_{10} + 0,291 \cdot X_{16}$					
K ₁₁	1	Менше ніж 18,2 %		X ₁₁	-1,157
	2	18,2 %	36,6 %		-0,143
	3	36,6 %	98,3 %		0,195
	4	Більше за 98,3 %			1,205
K ₁₅	1	Менше ніж 0,1 %		X ₁₅	0,495
	2	0,1 %	5,4 %		0,332
	3	5,4 %	10 %		0,195
	4	10 %	36,5 %		-0,195
	5	Більше за 36,5 %			-1,062
K ₁	1	Менше ніж 17,4 %		X ₁	1,079
	2	17,4 %	35,4 %		0,492
	3	35,4 %	88,5 %		-0,555
	4	Більше за 88,5 %			-1,474
K ₁₀	1	Менше ніж 162,8 %		X ₁₀	-0,482
	2	162,8 %	206,8 %		0,335
	3	206,8 %	976,7 %		0,370
	4	Більше за 976,7 %			1,619
K ₁₆	1	Менше ніж 0,8 %		X ₁₆	-1,108
	2	0,8 %	7,6 %		-0,150
	3	7,6 %	45,8 %		0,231
	4	Більше за 45,8 %			0,684

Таблиця А.2

Визначення класу боржника – юридичної особи – для великого або середнього підприємства за інтегральним показником

Значення Z	Клас 1	Клас 2	Клас 3	Клас 4	Клас 5	Клас 6	Клас 7	Клас 8	Клас 9
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А, великі та середні підприємства									
Більше за або дорівнює	+4,65	+4,09	+3,52	+2,95	+2,39	+1,82	+1,26	+0,69	
Менше ніж		+4,65	+4,09	+3,52	+2,95	+2,39	+1,82	+1,26	+0,69

Зміст

Вступ.....	3
Змістовий модуль 2. Аналіз економічних та фінансових ресурсів підприємства	4
Тема 3. Аналіз майна підприємства.....	4
Тема 4. Аналіз оборотних активів	10
Тема 5. Аналіз джерел формування капіталу підприємства	13
Тема 6. Аналіз грошових потоків.....	18
Змістовий модуль 3. Аналіз фінансового стану підприємства	21
Тема 7. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства	21
Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємства	26
Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємств	30
Тема 10. Аналіз ділової активності підприємства	37
Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств	38
Рекомендована література.....	43
Основна	43
Інформаційні ресурси	43
Додатки.....	45

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності 072 "Фінанси,
банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Берест** Марина Миколаївна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *О. В. Анацька*

Коректор *О. В. Анацька*

План 2020 р. Поз. № 27 ЕВ. Обсяг 47 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*